EXOSTOSIS
SINGVLARI EXEMPLO ILLVSTRATA

QVAM
RECTORE MAGNIFICENTISSIMO
VNIVERSITATIS EBERHARDINO-CAROLINÆ
SERENISSIMO AC POTENTISSIMO DOMINO
CAROLO
DVCE WVRTEMBERGIÆ AC TECCIÆ REGNANTE
REL. REL.

PRÆSIDE
GEORGIO FRIDERICO SIGWART
PHIL. ET MEDIC. DOCTORE, CHIRVRGIÆ ET ANATOMIÆ
PROFESSORE PVBLICO ORDINARIO
MEDICO AVLICO
P. T. DECANO FACVLT. MED.
PRO LEGITIME CONSEQVENDO GRADV
DOCTORIS IN VTRAQVE MEDICINA
DIE SEPT. MDCCLXXXI.
PVBLICO ERVDITORVM EXAMINI PROPONIT
AVCTOR RESPONDENS
IOHANNES HENRICVS MORSTATT
IN DVCALI ACADEMIA MILITARI PROSECTOR.

TVBINGÆ
TYPIS FVESIANIS.

PRÆFATIO.

Diu multumque rebus chirurgicis occupatus, tam in civili, quam militari praxi opportunas nactus ſum occaſiones, quam plurimas faciendi obſervationes, factasque ab aliis annotandi. Inter eas, cum de ſpecimine inaugurali cogitarem, illa mihi præſertim arridebat, atque cum publico communicari, digna viſa fuit, quam de *exoſtoſi capitis oſſis humeri* habuimus, cujus præparatum in DVCALI noſtra ACADEMIA MILITARI aſſervamus. Accipe itaque L. B. ſuccinctam hujus caſus deſcriptionem, ejusdemque occaſione ſubnata mihi de *Exoſtoſi* cogitata *noſologica*.

HISTORIA MORBI.

I*ntereram duos abhinc annos ſectioni ancillæ, quæ* exoſtoſi capitis oſſis humeri *laborabat. Tumor ille circum circa humeri articulum productus erat, & primo aſpectu admodum fungoſus comparebat. In eo illico animadvertebantur plures ſinuoſi atque fiſtuloſi meatus, qui, ſpecillo ultra explorati, in omnem articuli ambitum excurrere, & in ipſum caput oſſis humeri deſcendere, deprehendebantur.* Præfectorum *venerandorum juſſu adcuratior hujus tumoris ſectio, & exploratio, mihi ſuſcipienda erat. Separabam itaque quam cautiſſime a ſolidis quasvis partes molliores, id quod ſine læſione duriorum partium perficere licuit, quantumvis fibræ earum admodum friabiles erant. Dein frigidæ, ſubinde renovatæ, totum immiſi tumorem, ut, levioris macerationis ope, putridas ipſius partes ſeparare potuerim. Præternaturali hoc texto ſic conſpectius reddito, deprehendebam illud cruſta ſolidiori, fornicis inſtar, obductum, ſubtusque excavatum. Involucrum illud valde occallatum & nodoſum erat. In cavo ipſius plurima cavernoſa loculamenta, peculiaribus ſepimentis diſcluſa, occurrebant, quæ magnam fœtidiſſimi laticis, partim tenuioris, partim ſpiſſioris, qualem alias continent ſic dicta* oſteoſteatomata, *humoris copiam recondebant. Hunc provide eluebam, cavendo ne adeo friabiles fibras oſſeas deſtruerem. Ab ipſa exoſtoſi fibræ oſſeæ quaquaverſum excurrebant, perque has cum illa coalitæ erant partes vicinæ, pars nempe cavitatis articularis Fig. 2. A.*

Sum-

ſummitas marginis inferioris ſcapulæ, Fig. 1. C. acromii ſuperficies inferior Fig. 2. A. atque apophyſis coracoidea a baſi ad apicem ipſius usque. Ancilla illa itaque viginti annorum, quæ antea optima fruebatur ſanitate, ex lapſu graviori contuſionem axillæ ſiniſtræ paſſa, ex leviori hoc atque facile medicabili malo in tantum infortunium conjecta eſt. Vix enim de aliquo dolore ab initio conquerebatur, atque omnes ſolitos brachii motus, vix aliquam ſub iſtis moleſtiam ſentiens, edere poterat. Quare ab hoc malo nullum periculum imminere putabatur, illudque neglecta neceſſaria medicatione, minus congruis, atque inſufficientibus, mediis tractabatur. Hinc iſtæ lacrumæ. Omnia celerius in pejora ruebant. Inſigniter intumeſcebat humerus. Intumeſcentia, quæ in principio parva erat, adaugebatur, accedentibus, & indies increſcentibus, doloribus. Multæ fungoſæ ſubſequebantur excreſcentiæ ſanguinolentæ, quæ interdum intra 24 horas ad libram usque dimidiam increſcebant, quæ inſtrumentis, ſepticisque validioribus, ablatæ, mox iterum recrudeſcebant. Præterea in Xenodochio, in quod ægra recepta erat, ab artis peritis dexterrimis, omnia, tam interna, quam externa, quæ hic recenſere nimis prolixum foret, tentabantur, ſed omnia in caſſum. In deplorando hoc ſtatu integrum octennium tranſigere debebat, donec omnibus vitæ viribus exhauſtis, & febre hectica conſumta, ab hoc malo liberata fuit.

EXOSTOSIS
NOSOLOGIA.

§. I.

Quam in Præfatione hujus diſſertationis præmiſſæ *morbi hiſtoriæ* annectere, atque *ſpeciminis inauguralis* loco, cum publico communicare conſtitui cogitata *noſologica*, ea ob temporis & pagellarum harum anguſtiam *aphoriſtica* potius, quam *rigoroſiori analyſi*, adeoque ſuccincta methodo expediam. Quare L. B. jam non exſpectabit *plenam* hujus *morbi tractationem.* Operam attamen navabo, ut indicata ratione præcipua, huc ſpectantia, & talia rei momenta exquiram, quæ totius exquiſitionis hujus doctrinæ *noſologicæ* primaria atque firmiora præbere poſſint fundamenta. Quo igitur ſic capto conſilio *morbi* hujus *hiſtoriam* excipit ſuccincta *exoſtoſis Noſologia*, *alteramque* hujus opellæ *Partem* conſtituens.

§. II.

Tres ſunt univerſæ *Medicinæ partes primariæ: a*) Pathologia quippe, *b*) Materia medica, & *c*) Therapevtica. *Prima* plane theoretica eſt; *ſecunda* theoretico-practica; *tertia* mere practica.

§. III.

Quemadmodum enim *Materia medica* latius, rectiusque ſic dicta verſatur circa *media medica* tam *cognoſcenda*, quam debite *præparanda*, ita *Pathologia* occupata eſt circa morbos *cognoſcendos*, & *Therapevtica* pro objecto ſuo agnoſcit dextram cognitorum medio-

diorum ad cognitos morbos adplicationem. Qui aliter ſentiunt & loquuntur, vel juſtos, quibus circumſcribitur *Medicina* limites ignorant, vel ipſius diſtinctas provincias primarias non debite diſcriminant.

§. IV.

Noſologica erunt, quæ hac vice propoſiturus ſum. Quare hic neque *phyſiologica*, neque *anatomica*, fuſius immiſcenda erunt. Ea enim omnino excludit modo (§. I.) determinatum *tractationis* hujus *objectum*, ex quo dicendorum ambitus dimetiendus eſt. In hoc quidem, ut in aliis conſimilibus argumentis medicis, alias prolixiores ſunt in immiſcendis anatomicis & phyſiologicis. Ita vero aliena inde accerſunt & remotiora, quæ ſæpius ea ipſa, quæ ad præfixum thema ſpectant, extrudunt. Sin igitur in iſta hic prolixius excurrere, & e. g. exponere vellem, quæ ſit oſſium, partiumque ipſis annexarum, perioſtei, glandularum, vaſorum fabrica, quæve illorum harumque functiones, male certe nimisque diſcederem ab ipſo mihi præfixo argumento. Iſta omnia *ſupponere* licet. Quæ enim in aliqua doctrina *ſupponuntur*, ea ab illa non *involvuntur*, adeoque etiam non implicanda ſunt. Alias eadem ad nauſeam usque repetenda eſſent. Quemadmodum id ita fieri aſſolet, quando e. g. in *Anatomia phyſiologica*, in *Phyſiologia anatomica*, & in *hiſtoria naturali* ea tractant, quæ ad *materiam medicam* ſpectant, in hac iterum repetunt, quæ, ad *hiſtoriam naturalem* pertinent.

§. V.

Bonus certe eſſe nequit *Practicus*, qui non ſit bonus Theoreticus. In *Theoria* autem medica fundatur *Therapia* noſtra.

Theo-

Theoriæ vero pathologicæ fundamentum primarium Noſologia certe complectitur. Eo enim nituntur, quæcunque intelligentius ſolidiusque dici poſſunt de reliquis momentis pathologicis, de ætiologicis nempe, ſymptomatologicis, atque ſemioticis æque, ac practicis. Ex quo luculenter pateſcit inſtituti præſentis uſus, in univerſam non modo reliquam Pathologiam, ſed & in ipſam Therapiam praximque longe latiſſimeque ſeſe diffundens.

§. VI.

Noſologia, qua voce nimis *vage* utuntur juſto *dicatiores* potius, quam vere *analytici* Pathologi, proprie ea dicenda eſt Pathologiæ pars, quæ circa ipſos morbos horumque conſtitutiones occupata eſt. Eo itaque maxime ſpectant *morborum genuinæ* & *adæquatæ notiones* definitivæ, eorumque ab aliis, quibuscum facile confundi poſſunt, exquiſitiores *diſtinctiones*, atque enucleatiores, in ſuas ſpecies *diviſiones*. De his ergo hic mihi circa *Exoſtoſin* explicandam quam maxime (§. V.) diſpiciendum erit.

§. VII.

Quam apta græca hæc vox, tam inepta ſæpe eſt eorum, quos *Battones*, ſeu *Battologos* rectius dixeris, quam *Pathologos*, circa conceptum ipſius occupatio. Vel enim hujus rei minus curioſi, de ipſo hoc morbo, ne quidem definito, tractant, vel tam vage, & promiſcue, de illo loquuntur, ut, quid hoc nomine veniat, ipſimet neſciant. *Alii*, *exoſtoſin tumoribus*, *Alii* contra, illam *excreſcentiis*, accenſent. *Alii* promiſcue de illa loquuntur, atque nunc *tumorem*, nunc *excreſcentiam*, nuncupant. *Alii exoſtoſi hyperoſtoſin* addunt, quem poſteriorem terminum

iterum

iterum miſeris torquent ambiguitatibus. *Alii* quippe eum pro *ſynonymico* habent, quo facto, *otioſum* in ſcientiis *terminum* admittunt. *Alii*, *hyperoſtoſin ſpeciem exoſtoſis* faciunt. *Alii*, hanc pro diſtincto ab illa habent morbo, & *hyperoſtoſin* dicunt *exoſtoſin ſpuriam*. &c.

§. VIII.

Hasce (§. VII.) ambiguitates, harumque removendarum neceſſitatem, probe etiam perſpexit IOH. THEOPHIL. LVDWIG in perquam docte conſcripta *Diſſertatione de exoſtoſibus*, Præſide IOH. IVNCKERO. *Halæ Magdeb.* 1756. habita, qui in *præfatione*, p. 3, 4. ſcribit: *in numero eorum, quæ hactenus in profundo alte demerſa & abſtruſa delituerunt, atque indidem indefeſſa diligentia & opera recentiſſimorum quorundam Medicorum, nunc demum, noſtra memoria, in lucem prolata ſunt clariorem, præter innumera alia, iſta quoque praviſſimi ſubinde ingenii mala, jure meritoque habenda veniunt, quæ in Chirurgorum ſcholis exoſtoſium, & hyperoſtoſium, nomine cieri aſſolent. Quæ, quam parum, non antiquiſſimis dicam, neque veteribus rei chirurgicæ Scriptoribus, ſed recentioribus plurimis, a noſtro ævo minus remotis, perſpecta fuerint & cognita*, liquido *ſatis adparebit illorum de his morbis monumenta conſulturo. Quid? quod auſim fere aperte palamque dicere, nec recentiſſimis Medentium, ſi ab aliquibus illorum diſceſſeris, veram & germanam horum oſſium morborum indolem ſatis fuiſſe inſpectam, & ad veritatis normam, ita exactam, quemadmodum id natura & conditio horum tumorum expoſcit, alias non facile cujusquam mens, aut cogitatio, capere poſſet; undenam magna inter tantos doctiſſimos viros diſſenſio oriri quiviſſet, haſce oſſium exſtantias præternaturales explanatum, & incertas ſpecies digeſtum, ituros. Et quoniam*

in tanta ſententiarum, quæ Auctoribus noſtri ævi ſunt de hiſce oſſium malis, varietate, vix ac ne vix quidem invenire liceat, cui, ſine erroris committendi metu, accedi poſſet, cet. Et pag. 5, 6. §. *II.* idem hisce repetit laudatus Auctor: *Non alienum erit brevi oſtendiſſe, venerandæ antiquitati hasce oſſium exſtantias non perſpectas fuiſſe, & cognitas, &, ſi quam forte quoque eorum habuerint cognitionem, eam tamen certe admodum obſcuram, mancam atque imperfectam exſtitiſſe .... Quamvis autem recentibus Medicis gratia debeatur maxima, quod perplexa hæc oſſium mala ex tenebris, quibus occultata, & circumfuſa, latuerunt, in lucem vocaverint, non tamen poſſum, quin ingenue profitear, & præ me feram, illos in oſſeis hiſce tuberibus deſignandis,* & disjungendis, tanto inter ſe opere diſſentire, & diſcordare, ut, cujus ſententiam amplectaris, vix tibi liqueat. Sunt enim, qui cunctos ex oſſibus *præter naturnm emergentes tumores, velut tophos, nodos, ἐξοστώσεις, in cenſum gummatum gallicorum referunt, eos ad unum omnes promiſcuos habendo, aliis contra variis has oſſeas excreſcentias, cum ipſis gummatibus gallicis, ἐξοστώσεων voce complectentibus. Nec deſunt, qui gummata, tophos, nodos, cetera ad ſpinæ ventoſæ ſpecies, reducunt.*

§. IX.

Plurimorum aliorum hac de re traditis multo enucleatiora quidem traduntur in allegata (§. VIII.) Diſſertatione. Verum enim vero diſſiteri non poſſum, rem ibi acu non plane tactam fuiſſe, præcipue quoque quoad ipſius hujus morbi debitam determinationem. Quare quam maxime hic neceſſarium erit, in tanta diſſenſione ultra diſquirere, qualis ille ſit morbus, qui *exoſtoſis*, vulgatiore dicendi conſuetudine, vocitatur, ut dein re-

li-

liqua, de illo ſcienda, dilucidiore declaratione, exponi poſſint. Valde audax quidem videri poſſem, quod poſt tam laborioſa etiam celeberrimorum virorum, tentamina, me nunc demum eum eſſe putem, qui poſſit

— — tantas componere lites.

Arduum ſane, haud diffiteor, opus adgredior, Sed quid tum? tentare id, quid vetat? In indaganda veritate, & removendis ipſius obſtaculis, audaces eſſe ejusdem ſtudioſos nil vituperii habet. Modo modeſtiæ non repugnet ejusmodi audacia, nec in temeritatem degeneret.

§. X.

Neminem, græcarum litterarum non plane ignarum, latet, vocabulum, *Exoſtoſis*, quod vi uſus ipſius in ligata, græca etiam, æque, ac in proſa, minimum in Latium translatum, penultimam producit, derivari ex græcis *εξ* & *οςεον*, vel quaſi ab *εξοςοω*, velut ex ipſo oſſe exſtans, ut proinde *notationi* hujus vocabuli immorari non opus ſit. Quid vero illud deſignet, id dictu difficilius eſt, nec dici poteſt, niſi præmiſſa *diſtinctione ſignificatus* ipſius *latioris, ſtrictiorisve.*

§. XI.

Latiore nempe *ſenſu* accipitur hic *terminus*, pro quovis oſſium tumore, undecunque nato, ſtrictore tantum pro eorum tumore, ab excreſcentia formato. Prior ſignificatus doctrinæ rationi convenientior eſt, & quantumvis a communiori, haud tamen is ab omni loquendi uſu diſcedit. Quare eum omnino hic retinendum eſſe, ſentio.

§. XII.

Viſne *auctoritatem*, accipe talem, qua facile habere non poteris majorem, duplicem quidem, alteram celeberrimi illius imperante LVDOVICO XV. regiæ ſtirpis Medici primarii IOSEPH. LIEVTAVD, qui in *ſynopſi univerſæ praxeos medicæ, Amſtelod.* 1765. *edita, P. I. p.* 412. *Exoſtoſis*, inquit, *vocitatur quævis oſſium protuberantia morboſa, diverſo denſitatis gradu, exoſtoſes enim familiares duritiem oſſium ſanorum contrahunt; aliæ vero molles, & tactu cedentes, obſervantur.* Gummata *audiunt hæ poſtremæ, e gangliis prima fronte vix diſcrepantes, quæ e cranio & craſſioribus oſſibus erumpentes, pro luis venereæ ſymptomate habentur. Alia eſt ſpecies medium, ratione duritiei, inter utrumque locum obtinens, quæ virus venerei etiam ſoboles, nodus vocitatur. Sed inter exóſtoſes minime recenſeri debent, tophi arthritici, calli prominentiæ poſt oſſium fractorum ferruminationem, nec oſſificationes tendinum ſub ſenio familiares.* Huic altera, priori non minor, addenda eſt BOERHAAVII *auctoritas*, qui prope eandem fovet ſententiam. V. VAN SWIETEN *comment in* BOERHAAVII Aphoriſm. T. I. §. DXLIX, Quæ quidem in allatis enodatius dici potuiſſent, ea in ſequentibus exactius exponenda venient.

§. XIII.

Præterea (§. XI. XII.) non deſunt, qui *latiſſimo ambitu* circumſcribunt exoſtoſes, & quosvis circa oſſa occurrentes tumores, adeoque tam eos, qui ex ipſis oſſibus emergunt, quam eos, qui illorum perioſtiis innaſcuntur, aliisque modis ipſis inſident. Sed *latiſſima* hæc acceptio jam ipſi hujus morbi denominationi, inſuperque ejusdem indoli, prætereaque omni receptiori uſui loquendi plane repugnat.

§. XIV.

§. XIV.

Latiori itaque illo (§. XI.) ſenſu accepta *exoſtoſis* dicenda eſt, quivis oſſium tumor. Quam brevis, tam *plena*, atque *genuina*, hæc eſt *definitio*.

§. XV.

Exoſtoſis itaque, vi, rite poſiti in hac (XIV.) *definitione*, *generis proximi*, in *tumorum* cenſum deferenda eſt. Ita quoque de hoc malo loquuntur omnes, qui de eo aliquid litteris prodiderunt. Quamvis enim exoſtoſin aliquando etiam *excreſcentiam* dicant, frequentior attamen apud illos prior eſt locutio, ut ex tantum non omnium ſcriptis conſtet, morbum hunc tumoribus illos accenſeri velle. Exoſtoſis itaque etiam ex vulgatiore *loquendi uſu* eſt de *tumorum genere*.

§. XVI.

Tumor eſt *terminus pathologicus*. Id quod etiam innuit *denominatio germanica*, qua audit: *eine Geſchwulſt*. Tumor itaque, *definite* dicit quamvis *eminentiam præternaturalem*, *præternaturalem* quidem, quia non omnes protuberantiæ tales exiſtunt, adeoque *dividendæ* ſunt: in *naturales*, & *præternaturales*, quæ *poſteriores* proinde *tumores technice* nuncupantur.

§. XVII.

Exoſtoſis igitur *tumorem* ſiſtit, adeoque non qualemcunque *excreſcentiam*. Minus proinde adcutate loquuntur, qui eam *excreſcentiæ* nomine vendicant. Præterea haud omnis *excreſcentia tumorem* ſiſtit, quamvis hunc illa aliquando producat, & ipſa etiam exoſtoſis ſæpius ab illa formetur.

§. XVIII.

Exoſtoſis vi divinitionis (§. XIV.) eſt tumor.

§. XIX.

E. protuberantia præternaturalis (§. XVI.).

§. XX.

E. morboſa, quia eſt ſtatus præternaturalis internus.

§. XXI.

E. neutiquam naturalis, quæ ideo hoc nomine inſigniri nequit.

§. XXII.

Exoſtoſis eſt *oſſis tumor* (§. XIV).

§. XXIII.

E. ipſius oſſis, atque in hoc, & ex hoc, enatus, ipſique innatus.

§. XXIV.

E. non aliunde.

§. XXV.

E. non ex ipſius perioſtio, prognatus.

§. XXVI.

E. ipſi non adnatus aſſidensque, ſeu extra & circa illud productus.

§. XXVII.

Qualis (§. XXVI.) forte *aptius* dici poſſet υπεροςωσις, ſi quidem hunc terminum retinere vellemus. Sed melius eo carere poſſumus, utpote *abundante*, atque tam vago, ut ab aliis at-

que

que aliis alio ſemper ſignificatu adhibeatur (§. VII.). In exemplis ſequentes tantum pono Auctores. PLATTNERO *in inſtitut. chir. aphor.* §. XIV. ea dicitur protuberantia, quando totum os intumeſcit. In ſupra (§. VIII.) excitata diſſertatione §. XXII. p. 22. definitur: *tumor præternaturalis oſſium duntaxat ſpongioſorum, ideoque etiam extremitatum, ſeu capitum, quæ fiſtulatis oſſibus utrobique obvia ſunt, quo oſſa hujusmodi ex omnibus partibus inflammantur, nec raro nimium quantum intumeſcunt.* Quin ipſe hujus diſſertationis Auctor, ſibi minus conſtans, nunc ad veras, nunc ad ſpurias, *exoſtoſes* refert *hyperoſtoſes.* Eadem chorda pariter oberrant ASTRVC *Libr. de morbis vener.* L. IV. C. III. T. II. & PLATTNERVS porro, *loc. cit.* §. 1028. Prætereo alia Aliorum ambigua hic dogmata.

§. XXVIII.

Exoſtoſis indefinite dicitur oſſis tumor (§. XIV.), adeoque utrobique involvit, partim omnium oſſium, dentibus non exceptis, partim quemvis eorum tumorem, cujuscunque is fuerit qualitatis, & quantitatis.

§. XXIX.

Præmiſſa (§. XV -- XXVIII.) ex data (§. XIV.) *exoſtoſis definitione*, ſponte profluentia, axiomata, conſectaria, &, quæ his interjecta ſunt, *ſcholia*, ita, ni fallor, comparata ſunt, ut ex illis facile innoteſcere poſſint, morbi hujus ab aliis *diſtinctiones* pariter, atque ejusdem in ſuas ſpecies *diviſiones.* Jam ex iſtis, dein ex hiſce, præcipuas attingam.

§. XXX.

Quam neceſſarium ſit, atque utile, ſingulorum morborum ab aliis, cum quibus facile confundi poſſunt, confunduntur que ut plu-

plurimum, *diſtinctiones* diſtinguere ab eorum *diviſionibus*, & utrasque ſejunctim expendere atque proponere, in *pathologicis doctrinis*, perſpicacioribus *Pathologiis* ignotum eſſe nequit.

§. XXXI.

Juxta præhabita (§. XIV -- XXIX.) autem perquam facile *diſtinguitur exoſtoſis* ab *excreſcentia in genere*, quia non omnis excreſcentia tumorem format, & exoſtoſis de tumorum familia eſt;

§. XXXII.

dein (§. XXXI.) ab *excreſcentia, tumorem formante*, ut *ſpecies exoſtoſis* ab *exoſtoſi generatim* dicta.

§. XXXIII.

Qui igitur *exoſtoſin* definiunt excreſcentiam, ii *cauſam*, & *effectum*, confundunt.

§. XXXIV.

Exoſtoſis porro (§. XXXI. XXXII.), juxta præſtructum (§. XIV.) ipſius *cunceptum*, debite *diſtinguitur* a *callo*, quia exoſtoſis eſt tumor, cum non omnis callus ſit tumor, & exiſtant quoque calli planiores, *callus* etiam latius pateat, nec in ſola oſſa, ſed & in molliores partes cadat, atque porro a denſitate & duritie dicatur, exoſtoſes vero etiam molliores exiſtere poſſint;

§. XXXV.

à calli oſſium distentione, atque tumidiore excreſcentia, ut genus a ſpecie;

§. XXXVI.

à *ſcirrho*, qui in ſolis mollioribus partibus, ſuboritur;

§. XXXVII.

§. XXXVII.

a *ganglio*, modo dicta (§. 35.) ratione,

§. XXXVIII.

a *nodo* in genere, qui pariter in mollioribus tantum partibus emergit, ita e. g. qui exiſtunt in mammis tumores ſolidiores, nodi mammarum dicuntur. Vel enim nunquam, vel ſi unquam, de oſſium nodis aliquid proferunt, inſolentius id fit.

§. XXXIX.

Diſtinguitur ultra a nodo (XXXI—XXXVIII.) in *ſpecie* e. g. arthritico, qui non ex ipſo oſſe, ſed ex humore articulari, generatur, adeoque oſſi non innatus, ſed ipſi tantum adnatus eſt,

§. XL.

a topho,

§. XLI.

a *gummi* in *genere*, & in *ſpecie gallico*,

§. XLII.

ab aliis alio alias nomine cieri ſolitis tumoribus, oſſibus adnatis, nec ex ipſis oſſibus provenientibus, ſed ex *articulis* & perioſtiis craſſeſcentibus, & ſubinde ſolideſcentibus, productis, quales omnino exiſtere laudatus ASTRVCIVS, Vir doctrina & experientia clarus, teſtisque fide dignus, obſervavit. Conf. ipſius ſupra cit. (§. XXVII.) Lib. *L. IV.* C. III. §. V. T. I. §. VI. T. III. C. XI. §. V.

§. XLIII.

a *tumore ſpinæ ventoſæ exoſtoſis* differt, ut *genus* a *ſpecie*.

C §. XLIV.

§. XLIV.

a carie interna tam, quam externa.

§. XLV.

ab exfoliatione, utrimque quidem, vel ut effectus, vel ut cauſa.

§. XLVI.

Unicam prioribus ſubjungo *diſtinctionem*, quæ quoad *quantitatem* exoſtoſis ſe offert, nec negligenda eſt, quam juxta illa certe non *dividenda*, ſed diſtinguenda eſt: in a) *minorem*, b) *majorem*.

§. XLVII.

In enormem & ſtupendam magnitudinem nonnumquam ſurgunt hujusmodi tumores. Grandiorum vero conceptaculum eſſe oſſa ſpongioſa, duriorum contra, minus exſtantium, latibulum eſſe, utrimque tam eorum fabrica docet, quam experientiæ teſtimonium confirmat.

§. XLVIII.

Prætereo reliqua diſcrimina, quibus exoſtoſis ab aliis diſtinguitur morbis. Commemoratis enim hactenus (§. XXXI—XLVII.) eam huic doctrinæ lucem affundi, qua ambiguitatum, & logomachiarum, in ea nubes diſpelli poſſint, firmiter perſuaſum habeo.

§. XLIX.

Neque multam amplius difficultatem habere poterunt morbi hujus lucidiores *diviſiones*, prætentatis ejusdem *diſtinctionibus* nunc addendæ (§. VI.), indagatu æque dignæ, atque ad faciendam Medicinam neceſſariæ.

§. L.

§. L.

Exoſtoſis *vel* cum, *vel* ſine excreſcentia exiſtit, atque ſola oſſium diſtentione formatur.

§. LI.

Inde illa *dividitur:* a) in exoſtoſin per diſtentionem, & b) exoſtoſin per excreſcentiam, quarum *illa* proinde a ſola oſſium diſtentione, & *hæc* ab eorum excreſcentia formatur.

§. LII.

Noviorem, hactenus neglectam, primam hanc (§. I.) *exoſtoſis diviſionem* juſtam eſſe, ex præſtructo (§. L.) ipſius *fundamento* ſponte intelligitur. Præterea inde ut patet, ita & diſcutitur facile eorum in hac doctrina, vel *error*, vel *logomachia*, qui omnem exoſtoſin pro *excreſcentia* habent, vel minimum promiſcue eam, nunc excreſcentiam, nunc tumorem dicunt (§. XV.). Inde enim intelligunt, haud omnem exoſtoſin cum excreſcentia exiſtere, ſed aliquando etiam ſine hac, a ſola oſſium fabricæ diſtentione, oriri, adeoque haſce ipſius *ſpecies* neutiquam promiſcuas habendas, & probe diſcriminandas eſſe, multoque minus, admiſſa definitione *definito anguſtiori*, in praxi alteram *ſpeciem* negligi debere.

§. LIII.

Quoad denſitatem exoſtoſes varias exiſtere, ab experientia conſtat. Hinc non inutilis petitur earum *diviſio:* in a) *duras*, & b) *molles*.

§. LIV.

Utræque (§. LIII.) gradibus iterum differunt, a quibus non quidem *dividendæ*, ſed *diſtinguendæ* ſunt, in plus, minusve duras, millioresque.

 LV.

§. LV.

Neque porro *dura* cum *compacta*, neque *mollis* cum *laxa*, confundenda eſt. Utraque *ſubdividenda* eſt: in a) compactam, & b) laxam.

§. LVI.

Fide dexterrimorum OBSERVATORVM teſtimonio, confirmata habemus indicata, (§. LIV. LV.) exoſtoſium diſcrimina. Aliarum enim ea deprehenſa fuit ſoliditas, & denſitas, quæ ipſius oſſis duriſſimi eſt, quin eboris. Aliæ contra obſervabantur, extus in denſiſſimum quaſi fornicem elevatæ, intusque cavernoſæ, quarum cellulæ vel melioris, pejorisve & ſæpe peſſimæ indolis humoribus, denſioribus, tenuioribusve, vel carnoſis etiam, & cartilagineis excreſcentiis repletæ erant. Notabiliora, & Spectabiliora harum exoſtoſium exempla jam RVYSCHIVS colligebat, interque ſuos theſauros aſſervabat, aliisque ſpectanda exhibebat. v. EJVS *Theſaur. anatom.* X. No. CLXXVII. & No. CLXXVIII. Tab. II. Fig. IV. V. IX. X.

§. LVII.

Præterea (§. LIV.), ut ex ipſa oſſium fabrica pateſcit, ita a certa pariter experientia conſtat, *duriores*, *compectioresque*, in durioribus oſſibus fiſtulatis maxime, atque cylindraceis, *molliores* contra, *laxioresque* in ſpongioſis, atque cavernoſis oſſibus, ut manuum, pedumque extremis, ſterno, vertebris, *cet.* adeoque etiam in duriorum, oſſium cylindraceorum extremitatibus ſpongioſis ſedem ſuam figere natalem. Hoc obſervare plurimum refert, & in ſiſtenda diagnoſi, atque prognoſi, atque univerſa reli-

liqua hujus morbi Pathologia ætiologica, & ſymptomatologica æque, ac ipſa ejusdem curatione, ſingularem habet uſum.

§. LVIII.

Neque non expedit hic quoque diſcernere exoſtoſes *internas*, atque *externas*. Uſum hujus *diviſionis* quam plurimi illuſtrant *caſus*, bene, maleve cedentes. Ita ejusmodi tumorem in interiore calvariæ parte ſubortum fuiſſe, annotavit PLATNERVS *in Inſtit. Chir.* §. MXLI. exemplum ibi allegans in ACTIS PETROPOLITANIS commemoratum. Cel. PETITVS dans le traite des malad. des os T. II. p. 344. recenſet exemplum exoſtoſis in oſſe bregmatis subortæ, ceteroquin benignæ, & 4 pollicum tam latæ, quam altæ, quæ cum, male judicata, modiolo perforabatur, brevi lethalis erat. Infelix operatio!

§. LIX.

Exoſtoſis, *vel* totum aliquod os, aut integram oſſis partem, e. g. in cylindraceis integram extremitatem, vel non totum os, nec integram ejus partem infeſtat. In hoc fundatur exoſtoſis diviſio: in a) totalem, & b) partialem, quarum *ſpecierum* notiones ſponte pateſcunt.

§ LX.

Ex uſu omnino eſſe poteſt, & hoc teneri in reliqua mali hujus *theoretica* æque, ac *practica* cognitione. Juxta hoc nempe diſcrimen ſiſtenda eſt, plus minusve ominoſa *diagnoſis* & *prognoſis*. Juxta idem dijudicari quoque poteſt facilior, difficiliorque, curatio, & ipſa medendi ratio.

§. LXI.

Exoſtoſis diviſio in *a*) ſimplicem, & *b*) complicatam, tam plana, & cuivis tam facile obvia eſt, ut neque ipſius *fundamentum*, neque ſpecierum, quæ eo nituntur, *definitiones*, diſertius exponere, neceſſe ſit.

LXII.

Idem (§. LXI.) quoque *brevitatis* neceſſitate, qua Noſologiam hanc expedire cogor, facere licet in *complicatæ exoſtoſis ſubdiviſionibus*. *Simplicis* enim *exoſtoſis* ſubdiviſiones, ex eadem, præſentis *inſtituti ratione*, præterire potero.

§. LXIII.

Juxta præcipuas autem, hic animadverſas *complicationes*, exoſtoſis dividenda venit; in *a*) veneream, *b*) arthriticam, *c*) varioloſam, *d*) ſcorbuticam, *e*) rachiticam, *f*) gangrænoſam, *g*) *ſphaceloſam*, *h*) cancroſam, cet.

§. LXIV.

Cave, objicias, *gummata gallica* ſupra (§. XXXXI.) jam disjuncta eſſe, atque excluſa ab hujus mali familia. Illa enim interpretanda ſunt, de protuberantiis venereis, non ipſis oſſibus innatis, ſed his tantum adſidentibus. *Luis venereæ* miasma omnino etiam in ipſa oſſa ſæpius ſeſe demergit, ipſamque horum ſubſtantiam corripit, inficitque. Cum hoc accidit, tum inde certe *complicata* exiſtit *exoſtoſis*, ſive durior hæc fuerit, ſive mollior. Poſteriori hoc caſu emergentes tumores, minimum etiam *gummata gallica* nuncupari poſſunt, latius nempe dictis gummatibus. Qua *diſtinctione* obſervata multæ in hac cauſa logomachiæ evitari, litesque componi poſſunt, fruſtra hactenus agitatæ.

§. LXV.

§. LXV.

Eodem (§. LXIV.) modo res ſe habet, quoad *exoſtoſin arthriticam*, modo (§. LXIII.) nominatam. Arthritica enim mala cum exoſtoſibus, præcipue in articulis exiſtentibus, concurrere poſſe, dubitari nequit. Illorum ergo concurſus omnino conſtituit *exoſtoſin arthriticam*, a qua proinde *tophi*, *nodique arthritici*, ſimilem in modum (§. LXIV.), & æque utiliter, diſcernuntur, modo diſtinxeris inter *ſignificatum* horum *terminorum latiorem*, atque *ſtrictiorem*.

§. LXVI.

Varioloſa exoſtoſis (§. LXIII. *c.*), haud adeo infrequens eſt, frequentior tamen exiſtit *ſcorbutica* (§. *cit. d.*), atque *rachitica* (§. *cit. e.*). Has ſpecies pariter, atque *gangrænoſam* (§. *cit. f.*), ad ſummum nempe inflammationis gradum evectam, & *ſphaceloſam* (§. *cit. g.*) ſeu extincta inflammatione cum mortificatione partium conjunctam, nec non *cancroſam* (§. *cit. h.*) denique, a quasvis alia rite internoſcere, in ipſius reliqua *Pathologia* æque, ac ejusdem *Therapia* multum juvat.

§. LXVII.

Quilibet morbus *vel* ſine putredinis fomite exiſtit, *vel* indolis putredinoſæ eſt. Genuinum hoc *fundamentum* eſſe contendo, ut morborum in genere diviſionis in *benignos*, & *malignos*, ita & exoſtoſis in ſpecie: in *a*) *benignam*, & *b*) *malignam*. Non me latet, Alios alio ſenſu uſurpare hoſce terminos, quo e. g. præter ſimplices, omnes reliquas exoſtoſes, ſine carie, aliisque gravioribus ſymptomatibus, exiſtentes, in numero benignarum referre ſolent. Verum enim vero, ut dantur maximi morbi, gra-

vi-

viſſimis ſymptomatibus comitati, qui tamen maligni dici nequeunt, ita exiſtunt quoque exoſtoſes, carie etiam, aliisque gravioribus, accidentibus ſtipatæ, ideo malignis non mox accenſendæ. Plurimum enim diſcriminis intercedit, inter morbi *magnitudinem*, & *malignitatem*.

§. LXVIII.

Finem prælibatis (§. L—LXVII.) diſcriminibus imponat exoſtoſis *a*) in medicabilem & *b*) immedicabilem diviſio, quæ in medicina facienda ſemper & ubique ob oculos habenda eſt, ne vel negligamus, quam in medicabili hoc malo adhuc facere, vel quam amplius facere non poſſumus, fruſtra tentemus medicinam, poſteriori attamen caſu non neglecta *palliativa*, unico, ejusmodi miſeris relicto ſolamine medico.

§. LXIX.

Jamjam perquam facilis, & nemini non obvia eſſe poterit, prætentatæ noſologiæ adplicatio, ad ſingularem, ab initio hujus diſſertationis commemoratum caſum, per quem illam illuſtrandam ſumſi. Collatis enim, quæ præmiſſa *morbi hiſtoria*, relata ſunt, palam eſt, tumorem illum fuiſſe exoſtoſin, *a*) veram (§. XIV.), *b*) adeoque non ſpuriam; *c*) nec qualemcunque excreſcentiam (§. XVII. XXXI.); ſed *d*) exoſtoſin ab excreſcentia maxime formatam (§. XXXI. XXXII. LI.); *e*) ab omnibus dictis morbis qualitate (§. XXXII -- XXXXV), & quantitate (§. XXXXVI. XXXXVII.) diſtinctam; *f*) molliorem, & ex parte oſteoſteatomaticam (§. XV.); *g*) totalem (§. LIX.); *h*) complicatam (§. LXI.); *i*) gangrænoſam, & *k*) ſphaceloſam (LXIII.), adeoque *l*) malignam (§. LXVII.), & denique *m*) immedicabilem. Unde, quam mors, alius ipſius eſſe non potuit

FINIS.

FIGVRARVM EXPLICATIO.

FIG. I.

Faciem internam exoſtoſis repræſentans

A. Pars cavitatis glenoidalis ſcapulæ fibris oſſeis exoſtoſi adcreta.

B. Rudera Capitis oſſis humeri.

C. Pars ſumma marginis inferioris ſcapulæ cum exoſtoſis fibris concreta.

D. Collum ſcapulæ cum exoſtoſi concretum.

E. Apophyſis coracoidea a baſi ad apicem usque exoſtoſi accreta.

F. Extremitas ſcapularis claviculæ.

FIG. II.

Faciem externam exoſtoſis repræſentans.

A. Acromium, cujus ſuperficies inferior fibris oſſeis exoſtoſi concreta.

B. Extremitas ſcapularis claviculæ.

C. Apophyſis coracoidea a baſi ad apicem usque cum exoſtoſi concreta.

FIG. III.

Repræſentat integrum tumorem fungoſum cum cute & partibus adjacentibus.

E r r a t a.

Pag. 4. lin. ult. Fig. 2. l. Fig. 1.
p. 6. l. 4 Quam l. Quæ.
eadem p. lin. 11 exquiſitionis l. exquiſitioris.
p. 10. lin. 15 naturnm l. naturam, & νξοσοσέις l. εξοσοσέις.
p. 11. lin. 20 ſtrictore l. ſtrictiore.
p. 13. lin. 19. adcutate l. adcurate & lin. 20 eadem pag. vendicant l. venditant.
p. 14. lin. 1. divinitionis l. definitionis.
p. 16. lin. 3 Pathologiis l. Pathologis.
p. 17. lin. 1. (§. XXXV) l. (§. XXXVI.)
p. 19. lin. 6. (§. I.) l. (§. L.)
p. 20. lin. 17. Compectioresque l. compactioresque.
p. 24. lin. 16. quæ præmiſſa l. quæ in præmiſſa.

Fig. 1.

Fig. 2.

Fig. 3.

Deſſiné d'après la Nature et gravé par L. Neker Elève de L'Acad. Milit. Ducale à Stouttgard. 1782

